

Ergenlik Dönemi Çocukların Cinsel Eğitime Yönelik Tutumları İle Ebeveynlerinin Toplumsal Cinsiyet Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Investigation of the Relationship between Adolescents' Attitudes towards Sexual Education and Their Parents' Gender Perceptions

Öğr. Gör. Filiz YAĞCI¹, Yüksek Lisans Öğrencisi Melike Dürdane GÜRBÜZ², Dr. Öğr. Üyesi Esin SEZGİN³

Öz

Cinsel eğitim, bireye fiziksel, duygusal ve cinsel gelişim hakkında gerçek ve yanlış bilgiler vermektir. Bu eğitim doğumdan başlayarak ergenlik dönemine hatta tüm hayat boyu devam eden bir süreçtir. Bu araştırmanın genel amacı ergenlerin cinsel eğitime yönelik tutumları ile ebeveynlerinin toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Ergenlik dönemi çocukların cinsel eğitime yönelik tutumları ile ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algıları nicel araştırma deseni kullanılarak tanımlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Kayseri il merkezinde bulunan Anadolu Lisesi, Anadolu İmam Hatip ve Mesleki Teknik Anadolu Lisesine kayıtlı 320 öğrenci ve ebeveynleri oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama araçları olarak, ergenler ve ebeveynlerine ilişkin bilgileri içeren "Kişisel Bilgi Formu" ile ergenlerin cinsel eğitime yönelik tutumlarını belirlemek üzere "Cinsel Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği (CEYTÖ)" ve ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algılarını belirlemek için ise "Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği (TCAÖ)" kullanılmıştır. Araştırma yapılan korelasyon analizi sonucunda ergenlerin cinsel eğitime yönelik tutumu ile ebeveynlerinin toplumsal cinsiyet algıları arasında pozitif yönde düşük-orta seviye de bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algıları cinsiyetlerine göre incelendiğinde, kadınların lehine anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır. Çocukların cinsel eğitime yönelik tutumlarında cinsiyete göre farklılık görülmemesi bir diğer sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Ergenlik dönemindeki çocukların yanlış kaynaklardan cinsel bilgilere ulaşmasını önleyebilmek için ders müfredatlarına etik sınırlar çerçevesinde cinsel eğitim dersinin eklenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ergenlik, cinsel eğitim, toplumsal cinsiyet, ebeveyn, tutum

Makale Türü: Araştırma

Abstract

Sexual education is to give real and accurate information about physical, emotional and sexual development to the individual. Sexual education is to give adolescents and children real and false information about the function and function of the organs that carry out reproduction. This education is a process starting from birth to adolescence and even the whole life. The general purpose of this study is to examine the relationship between adolescents' attitudes towards sexual education and their parents' gender perceptions. Adolescence children's attitudes towards sexual education and parents' gender perceptions were identified using a quantitative research design. Anatolian High School, located in the city center of Kayseri, consists of 320 students enrolled in Anatolian Imam Hatip and Vocational Technical Anatolian High School and their parents. As data collection tools, the "Personal Information Form" containing information about adolescents and their parents, the "Attitude Scale towards Sexual Education (CEYTÖ)" to determine the attitudes of adolescents towards sexual education and the "Gender Perception Scale

¹Bursa Uludağ Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, filiz.yagci@sbu.edu.tr

²Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Sağlık Bilimleri Enstitüsü, melikedgurbuz@gmail.com

³Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, esin.sezgin@sbu.edu.tr

Atf için (to cite): Yağcı, F., Gürbüz, M. D., & Sezgin, E. (2021). Ergenlik dönemi çocukların cinsel eğitime yönelik tutumları ile ebeveynlerinin toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(4), 1211-1225.

(TCAÖ)" to determine the parents' perception of gender.)" used. As a result of the correlation analysis conducted, it was revealed that there was a positive low-medium level relationship between the attitude of adolescents towards sexual education and their parents' gender perceptions. When the gender perceptions of the parents were examined on the basis of gender, it was found that there was a significant difference in favor of women. Also another result is that there is no difference in children's attitudes towards sexual education according to gender. In order to prevent adolescents from accessing sexual information from wrong sources, it is recommended to add a sexual education course to the curriculum within the framework of ethical limits.

Key Words: Adolescence, sexual tendency, gender, parent, attitude

Paper Type: Research

Giriş

Toplumsal cinsiyet, içinde yaşanılan toplum tarafından belirlenmiş, kadın ve erkeğin kişilik özellikleri ile her iki cinsiyete toplum tarafından belirlenen anlamlar yüklenmesi ve bu cinsiyetlerden beklenen rol ve sorumluluklar olarak tanımlanırken, bu kavram hayatın ilk anından itibaren varlığını göstermeye başlamaktadır (Vefikuluçay, Zeyneloğlu, Eroğlu ve Taşkın, 2007, s. 27; Alabay ve Yağan Güder, 2014, s. 1). Lise ve üniversite algılarını belirlemek amacıyla yapılan çalışmalarda; “kadının temel görevi eve ve aileye bakmaktır”, “evin reisi erkek olmalıdır”, “ailenin geçimini sağlamak erkeğin sorumluluğunda olmalıdır” gibi toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algıları ortaya çıkarmaktadır (Vefikuluçay vd., 2007, s. 28). Toplumsal cinsiyet eşitliği ise, kişinin cinsiyet farkından dolayı elde olan olanakların ve kaynakların tahsil edilmesi ve harcanması bakımından ayırım yapılmamasıdır (Akın ve Demirel, 2003, s. 73). Ancak toplumsal cinsiyet eşitliği ile ayrımcılık yapmama kavramını karıştırmamak gerekir. Bunun nedeni toplumsal cinsiyet kavramı salt eşitliği savunurken, ayrımcılık yapmama kavramı bunu tam olarak karşılayamamaktadır. Bu ayırmadan yola çıkarak toplumsal cinsiyet, kadın ve erkeğin sadece yasal anlamda değil bunun yanında sahip oldukları haklarının birbirinden farklı ve birçok türünün olabileceğini kabul eden bir anlayıştır. Bu kavramın alt yapısını ise, farklı cinsiyette olmanın hayat şartlarını farklılaştırdığı bu nedenle cinsiyetlerin birbirinden farklı alan ve konularda farklı ihtiyaçlarının olduğunu kabul ederek ona uygun eşitlikçi bir zemin hazırlamak oluşturur (Üstün, 2011, s. 36). Bir başka ifade ile toplumsal cinsiyet eşitliği kavramı toplumu oluşturan kişi ya da kişilerin cinsiyetine ilişkin özel isteklerin belirlenmesi ve karşılanması sürecinde çok önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkemizde Cumhuriyet’in ilanından bu yana kadının toplumdaki değeri açısından kayda değer bir ilerleme sağlansa da halen belirgin olarak toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri karşımıza çıkmaktadır. Bu eşitsizliklerin azaltılması yönünde bazı akademik projeler ve çalışmalar da yürütülmektedir. Bu çalışmalara, on beş üniversitede farklı alanlardan birçok akademisyenin bulunduğu Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezlerini ve dört üniversitede bulunan Kadın Çalışmaları Ana Bilim Dalını örnek gösterilebilir (BKSGM, 2008, s. 28). Ancak yapılan çalışmaların yeterli düzeyde olmadığı düşünülmektedir. Halen Türkiye’de kadın, cinsiyetinden dolayı ‘öteki’ olarak adlandırılabilen ve zayıflık olarak görülmektedir (Bingöl, 2014; s. 109). Toplumsal cinsiyet ayrımı kapsamında BM’in 2011 yılında Türkiye’nin uluslararası vesikasını açıkladığı “İnsanı Gelişmişlik Endeksi” sıralamasında Türkiye 92. sırada yer almıştır. Ayrıca parlamentoda temsil edilme, genel sağlık, üreme sağlığı ve eğitim gibi çok önemli konularda da 187 ülke içinde 77. sırada yer almaktadır (OKA, 2013, s. 18). Tüm bu verilerin ışığında toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik çalışmaların artması insanı haklar, özgürlük ve bu alanda yapılan çalışmaların birleşerek ilerlemesinde önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca halen problem olarak karşımıza çıkan toplumsal cinsiyet eşitsizliği odaklı çalışmalar incelendiğinde, bu sorunun en temelden çözümü için farklı boyutları ele alan çalışmaların yapılması gerektiği sonucuna varılabilmektedir. Bahsedilen temelden çözümünün ise en kolay ve en etkili yolu ailelerin bu konu hakkındaki mevcut düşüncelerini saptamak ve saptanan düşünceler sonucunda elde edilen argümanların içeriğini pozitif etki yaratacak şekilde düzenlemek olacaktır. Bu konuda,

çocukların çevrelerine karşı bakış açılarını şekillendirmede anne babaların değer algılarının önemli olduğu görülmektedir (Yavuzer, 2008, s. 69).

Literatürde konu ile ilgili çalışmalar incelendiğinde; Yıldız ve Güder (2016, s. 424)'in yaptığı bir çalışmada okul öncesi çocukların toplumsal cinsiyet algılarında ailenin rolünü incelemişler ve çalışma sonucunda çocuklarda cinsiyetlere yönelik kalıp yargıların oluşmasında annenin şiddete uğraması ve çocuğun bu şiddete tanıklık etmesi, aile içi görev ve sorumlulukların ataerkil toplum yapısına uygun şekilde dağıtılması ve annenin ev hanımı olması gibi konulardan önemli ölçüde etkilendiği sonucu ortaya çıkarmışlardır. Ayrıca araştırmadaki bir diğer önemli bulgu ise aile içinde görevlerin eşitlikçi anlayış benimsenerek dağıtılan ailelerde yaşayan çocukların, kadın ve erkeğin ev içindeki görevlerine karşı geliştirdikleri kalıp yargıları, aile içindeki görev ve sorumlulukların ataerkil düzene uygun dağıtılan ailelerde yaşayan çocuklardan çok daha az olduğu ortaya çıkmıştır. Ek olarak, cinsiyet rollerine ait kalıp yargıların eşlerin toplumsal cinsiyetçi davranışlarına göre şekillendiği ve ailede olduğu sonucuna varmıştır (Dökmen, 2004, s. 88; Signorella ve Frieze, 2008, s. 441). Zelyurt (2018, s. 2001) tarafından gerçekleştirilen bir başka çalışmada ise çocukların toplumsal cinsiyet gelişimi üzerinde ailenin etkisini değerlendirmek amacıyla ebeveynlerden alınan cevaplar ve kullanılan materyaller incelenmiş, ailenin verdikleri cevaplarda çok sayıda cinsiyetçi kelimelere ve seçtikleri oyuncularda da cinsiyetçi tutum sergiledikleri görülmüştür. Bu çalışmaların sonuçlarından hareketle öncelikle ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algı düzeyleri ile ergenlik döneminde olan çocuklarının cinsel eğitime bakış açılarını incelemenin konuya her yönüyle bakılması açısından yararlı olacağı düşünülmektedir. Çünkü ergenlik döneminde yaşanan cinsel açıdan değişimler kişinin yetişkinlik döneminde önemli bir değer taşımaktadır. Bir bireyin cinselliğinin büyümesi ve gelişmesindeki en önemli faktör, bireyin içinde yetiştiği kültürün cinselliğe yönelik tutumudur. Ergenlik döneminde ortaya çıkan cinsel isteğe duyulan isteğin fazlaşması, mastürbasyon, karşı cinsle alakalı birtakım görüşler, öpüşme ve aktiviteler vb. değişimlere örnek verilebilmektedir. Gerçekleşen bu doğal değişimlerin sonucu ergenler yeni hayat şartlarına uyum sağlaması zorluklarla karşılaşabilmektedir. Kültürel tabular, özellikle ergenlerde cinsel sağlık ve üreme sağlığı konularında eğitimlerin önündeki başlıca engellerdir (Akın, Özvarış, Eroğlu ve Mihçioğur, 2006; DeJong, Shepard, Roudi-Fahimi ve Ashford, 2007, s.1; Kukulcu, Gürsoy ve Sözer, 2009, s.50). Değişimlere uyum sağlayabilmesi adına ergenlerin cinsel eğitimi doğru kaynaklardan alması çok önemlidir. Erbil ve Top (2015, s. 62) tarafından üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmada, aile içinde cinsel konuların konuşulmasının terbiye sınırı dışında kaldığı için konuşmaktan çekinildiği aileye sahip olan öğrencilerin oranı %99.2 iken bu konulara tam olarak hakim olduğunu hissetmeyen öğrencilerin oranı ise %52.4 olduğu belirlenmiştir. Yine bu çalışmada dikkat çeken başka bir bulgu ise, çalışmaya katılan kız öğrencilerin, %94.3 gibi büyük bir oranının ilk regl dönemlerinde büyük bir şaşkınlık yaşama, korku ve endişe gibi duygular yaşadıkları, çalışmaya katılan erkek öğrencilerin ise ilk ejakülasyonlarında %91.8'inin kızların yaşadığı duyguları yaşadığı ortaya çıkmıştır.

Cinsel eğitime yönelik pek çok tanım karşımıza çıkmaktadır. Bu tanımlar incelendiğinde, cinsel eğitimin, cinsel açıdan sağlıklı bireyleri topluma kazandırmak amacıyla verilen bir eğitim (Taşçı, 2003, s.27) olduğu yönünde tanımlamalar karşımıza çıkmaktadır. Bir diğer tanım ise "Cinsel eğitim, bireyin fiziksel, duygusal ve cinsel gelişimini anlaması, olumlu bir kişilik kavramı geliştirmesi, insan cinselliğine, başkalarının haklarına, görüş ve davranışlarına saygılı bir bakış açısı edinmesi ve olumlu davranış biçimi, değer yargıları geliştirmesi eğitimidir" (Çalışandemir, Bencik ve Artan, 2008, s. 21). Bu eğitim doğumdan başlayarak ergenlik dönemine hatta tüm hayat boyu devam eden bir süreçtir (Tuzcuoğlu ve Tuzcuoğlu, 1996, s. 252). Ülkemizde bu kavramlar tabu olarak görülmekte ve cinsel eğitimin ayıp bir olgu olduğu görüşü hakimdir. Geçmişten beri Türkiye'de cinsellik ve cinsel sağlık hakkında araştırmalar yapılmaktadır. Bu yapılan çalışmalar incelendiğinde, gençlerin cinsellikle ilgili bilgileri aile yaşamı içinde alamadıkları, normal olmayan yollarla elde ettiklerini ve bu bilgilerin genellikle yanlış veya eksik olduğu sonucuna varılmıştır (Gürsoy ve Gençalp, 2010, s.33). Sungur ve Senler (2009, s. 46) bu konuda, ilk ilişki sırasında kesinlikle hamile

kalınmayacağı gibi yanlış inanışların olduğundan bahsetmiş ve bu yanlış inanışların cinsel eğitimin eksikliğinden kaynaklandığına değinmiştir. Kakavoulis (2001, s. 163) ise 2-15 ay yaş arası çocuklara sahip annelerin katıldığı çalışmanın sonucunda, çalışmaya katılan annelerin büyük bir çoğunluğunun cinsel eğitim bakımından eksik olduğu sonucuna varmıştır. Ayrıca Yağan Güder ve Alabay (2018, s. 138)'in yaptığı çalışmada çocukların cinsellikle ilgili en çok sorduğu sorular belirlenerek ebeveynlerin verdikleri cevaplar incelenmiş ve çalışma sonucunda ebeveynlerin çocukların cinsel konulardaki sorularına en çok kaçınmacı veya dini inançlara dayalı cevaplar verdikleri görülmüş, en az bilimsel temellere dayalı cevaplar verdiği ortaya çıkarılmıştır. İncelenen çalışmalar çocuğun cinsellik hakkında oluşan bilgilerinin yetersiz olduğunu göstermektedir.

Bu çalışmada, ergenin cinsel eğitime yönelik tutumu ile ebeveynlerinin toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişkinin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Çalışmanın ergenlerin cinsel eğitime yönelik tutumlarının ebeveynlerinin toplumsal cinsiyet algıları açısından değerlendirilmesi ile alan yazınına katkıda bulunacağı, bununla beraber ergen ve ailenin cinsel eğitim ile cinsiyet algılarının daha iyi anlaşılmasını sağlayacağı, cinsel eğitime yönelik oluşturabilecek eğitim programlarına ve uygulamalara yol gösterici niteliinde olduğu düşünülmektedir.

1. Yöntem

1.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada ergenlik dönemi çocukların cinsel eğitime yönelik tutumları ile ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algıları nicel araştırma deseni kullanılarak tanımlanmıştır. Bu desende olgular arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modelinde iki ya da daha fazla sayıda olan değişkenler arasındaki birlikte olan değişimin varlığı veya derecesi araştırılmaktadır (Karasar, 2007, s.77). Bu kapsamda ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algıları ile öğrencilerin "*cinsel eğitimin yararlarına ilişkin görüşleri*" ve "*cinsel sağlığa ilişkin görüşleri*" olarak belirlenen cinsel eğitime yönelik tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu çalışmanın etik kurul izni, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 08.12.2020 tarihinde 20/462 nolu karar ile alınmıştır.

1.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Kayseri il merkezinde bulunan rastgele seçilmiş bir Anadolu Lisesi, bir Anadolu İmam Hatip ve bir Mesleki Teknik Anadolu Lisesi olmak üzere toplam üç okula kayıtlı öğrenciler ve ebeveynleri oluşturmaktadır. Ergenlerin cinsel eğitime yönelik tutumları ile ebeveynlerinin toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişkiyi incelemek için "G. Power 3.1.9.2" programı ile çalışma grubu sayısı en az 184 olması gerektiği tespit edilmiştir. Araştırma verileri kartopu örnekleme yöntemi ile gönüllü olarak katılan 320 öğrenci ve ebeveynlerinden toplanmıştır. Katılımcı sayısına göre Gpower aracılığıyla I. Tip hata miktarı 0.05 olmak üzere çalışma da kullanılan korelasyon testlerinden Kolmogorov-Smirnov testi, bağımsız t testi ve maksimum dört gruptan oluşan tek yönlü Anova istatistiksel yöntemlere göre testin gücü 0.96 olarak bulunmuştur. Çalışma grubu ile ilgili bilgiler Tablo 1 ve Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya katılan ergenlere ilişkin demografik özelliklerin dağılımı

Demografik Değişkenler		n	%
Cinsiyet	Kadın	189	59,1
	Erkek	131	40,9
	Toplam	320	100,0
Yaş	13	20	6,3
	14	57	17,8
	15	55	17,2
	16	65	20,3
	17	123	38,4
	Toplam	320	100,0
Kardeşlerinin Cinsiyeti	Erkek	91	28,4
	Kadın	64	20,0
	Erkek ve Kadın	165	51,6
Lise Türü	Anadolu Lisesi	112	35,0
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	94	29,4
	Mesleki Teknik Anadolu Lisesi	114	35,6
	Toplam	320	100,0

Tablo 1 incelendiğinde kadın ergenlerin sayısı 189 (%59,1), erkek ergenlerin sayısı ise n=131 (%40,9) olduğu görülmektedir. Ergenlerin yaşları sırasıyla, 13 yaş n=20 (%6,3), 14 yaş n=57 (%17,8), 15 yaş n=55 (%17,2), 16 yaş n=65 (%20,3), ve 17 yaş n=123 (%38,4) olarak gösterilmektedir. Ergenlerin kardeşler arasındaki sırada en yüksek sayı ilk çocuk olan ergenlerde ve sayısı 144 (%45,0), en düşük sayı ise dördüncü çocuk olarak 9(%2,8) ergen olduğu anlaşılmıştır. Ergenlerin kardeşlerinin cinsiyetlerinde ise, en yüksek sayı 165(%51,6) ile her iki cinsiyetten de kardeşle sahip olan ergenlerin olduğu belirlenmiştir. Anadolu lisesinde öğrenim gören ergenlerin sayısı 112 (%35,0), Anadolu İmam Hatip lisesine de 94 (%29,4) ve Mesleki Teknik Anadolu lisesinde ise 114 (%35,6) olduğu saptanmıştır.

Tablo 2. Araştırmaya katılan ebeveynlere ilişkin demografik özelliklerin dağılımı

Demografik Değişkenler		n	%
Cinsiyet	Anne	251	78,4
	Baba	69	21,6
	Toplam	320	100,0
Aile Yapısı	Çekirdek aile	172	53,8
	Geniş aile	148	46,3
	Toplam	320	100,0

Tablo 2’de görüldüğü üzere, çalışmaya katılan 320 ebeveynin, 251 (%78,4) anne ve 69 (%21,6) baba olduğu görülmektedir. Ebeveyn yaşlarına göre dağılımında çalışmaya katılan ebeveynlerinin büyük bir çoğunluğunun 36-45 yaş arası 188 (%58,8), olduğu saptanmıştır. Ebeveynlerin öğrenim durumları incelendiğinde, ilkokulu tamamlayan ebeveyn sayısının en yüksek miktarda 96 (%30,0) olduğu belirlenmiştir. Ebeveynlerin meslekleri incelendiğinde, çalışmaya katılan ebeveynlerinin çoğunun ev hanımı 199 (%62,2) olduğu anlaşılmıştır. Ebeveynlerin büyüdükleri aile yapısı incelendiğinde, çekirdek aile yapısında büyüyen ebeveynlerin sayısı 172 (%53,8) iken geniş ailede büyüyen ebeveynlerin sayısı ise 148 (%46,3) olduğu saptanmıştır. Ebeveynlerin sahip oldukları kardeş sayısı incelendiğinde, çalışmaya katılan ebeveynlerinin büyük bir çoğunluğunun dört ve üzeri kardeşe sahi olan ebeveynlerin sayısı ise 186 (%58,1) olduğu görülmektedir. Son olarak ebeveynlerin sahip oldukları kardeşlerinin cinsiyetleri incelendiğinde, çalışmaya katılan ebeveynlerinin büyük bir kısmının her iki cinsiyetten de kardeşe sahip olduğu 284 (%73,1) belirlenmiştir.

Çalışmada nicel verilerden olan ergenlerin yaş değişkeninin verilerinin betimsel istatistiklerinden çalışma grubunun yaş ortalaması 15,66, standart sapması 1,313, en düşük yaş 13 ve en yüksek yaş 17 olarak belirlenmiştir.

1.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama araçları olarak, ergenler ve ebeveynlerine ilişkin bilgileri içeren “*Kişisel Bilgi Formu*” ile ergenlerin cinsel eğitime yönelik tutumlarını belirlemek üzere “*Cinsel Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği (CEYTÖ)*” ve ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algılarını belirlemek için ise “*Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği (TCAÖ)*” kullanılmıştır.

1.3.1. *Kişisel Bilgi Formu*

Araştırmacılar tarafından geliştirilen “*Kişisel Bilgi Formu*”, ergenlerin; cinsiyet, lise türü ve kardeşlerin cinsiyetlerine ilişkin bilgileri ve ebeveynlerin; cinsiyeti, yaşları, öğrenim durumları, meslekleri, aile yapısına ilişkin bilgileri toplamak amacıyla oluşturulmuştur.

1.3.2. *Cinsel Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği (CEYTÖ)*

Turhan (2015, s. 12) tarafından geliştirilen Cinsel Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği, ergenlik dönemindeki çocukların, cinsel eğitimine yönelik tutumlarını ölçmeyi amaçlamaktadır. 15 maddeden ve iki boyuttan oluşan 5’li likert tipi (Kesinlikle katılıyorum 5, katılıyorum 4, kararsızım 3, katılmıyorum 2, kesinlikle katılmıyorum 1) bir ölçektir. Ölçeğin maddeleri 11’i olumlu, 4’ü tersten puanlanan olumsuz maddelerdir. Ölçeğin puan aralığı 15-75 arasında ve ölçek puanları arttıkça cinsel eğitime yönelik tutumların olumlu anlamda arttığına işaret etmektedir. Ölçeğin boyutları incelendiğinde, cinsel eğitimin verilip verilmemesine, ne zaman verilebileceğine ve cinsel eğitimin yararlı olup olamayacağına ilişkin görüşlere yönelik maddelerin ‘*Cinsel eğitimin yararına ilişkin görüşler (CEYİG)*’ alt boyutunda toplandığı, cinsel sağlığa ve bunu kimlerle paylaşıp paylaşamayacağına ilişkin görüşlere yönelik maddelerin ise ‘*Cinsel sağlığa ilişkin görüşler (CSİG)*’ alt boyutunda toplandığı görülmektedir. Ölçeğin genelinde cronbach alfa katsayısının 0,865, CEYİG boyutu için alfa değeri 0,864, CSİG boyutu için alfa değeri ise 0,636 dir. Bu çalışma ile elde edilen verilerden ise Cinsel Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği’nin(CEYTÖ) cronbach alpha değerinin orta derecede güvenilir (0.658) olduğu saptanmıştır.

1.3.3. *Toplumsal Cinsiyet Ölçeği (TCAÖ)*

Altınova ve Duyan (2013, s. 9) tarafından geliştirilen Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği, bireylerin toplumsal cinsiyet algısını belirlemek üzere oluşturulmuştur. Toplumsal Cinsiyet Ölçeği, 25 maddeden ve tek boyuttan oluşan 5’li likert tipi (Tamamen katılıyorum 5, katılıyorum 4, kararsızım 3, katılmıyorum 2, tamamen katılmıyorum 1.) bir ölçektir. Ölçeğin maddelerinin 10’u olumlu, tersten puanlanan 15’i ise olumsuz olarak tasarlanmıştır. Ölçekten alınabilecek puan aralığı 25-125 arasında değişmekte ve yükselen puanlar bireylerin toplumsal cinsiyet algılarının yüksekliğine işaret etmektedir. Cronbach alpha değeri 0.87 olarak bulunan ölçeğin yüksek derecede güvenilirdir. Bu çalışmada ise Cronbach Alpha değeri 0,907 olarak bulunmuştur.

1.4. Veri Toplama Süreci

Kayseri il merkezinde bulunan iki Anadolu ve bir Anadolu İmam Hatip lisesinde eğitim veren öğretmenlerin aracılığı ile onam formu ve veri toplama araçları dijital ortamda ergenler ve ebeveynlerine ulaştırılmıştır. Elde edilen veriler incelenerek, eksik doldurulan ölçme araçları araştırmaya dâhil edilmemiştir.

1.5. Verilerin Analizi

Ergenlerden ve ebeveynlerinden dijital ortamda toplanan verilerin analizi SPSS 21 istatistiksel programı ile gerçekleştirilmiştir. Cinsel eğitime yönelik tutumlar ve toplumsal cinsiyet algıları ölçeklerinden elde edilen verilerin normal dağılıp dağılmadığını belirlemek amacıyla Kolmogorov Smirnov analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucuna ait veriler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 3. TCAÖ ile CEYTÖ ‘ye ait normallik analiz sonuçları

Değişken	Betimsel İstatistik					Normal Dağılım Analizi				
	N	Min	Max	\bar{x}	Ss	Çarpıklık Değeri	Basık. Değeri	Kolmo.- Smirnov	sd	P
Ergen Yaşı	320	13	17	15,66	1,313	-,481	-1,089	,228	320	,000
TCAÖ	320	54	125	91,86	15,436	-,146	-,461	,036	320	,200*
CEYTÖ	320	28	66	52,48	5,627	-,670	-1,970	,095	320	,000
CEYİG	320	21	46	36,57	4,049	-,698	1,433	,120	320	,000
CSİG	320	7	25	15,903	2,516	-,241	,946	,097	320	,000

p<0,05

Tablo 3’ de görüldüğü üzere, ergenlerin yaşı, TCAÖ, CEYTÖ ve olmak üzere iki alt boyutlarına yönelik ebeveynler ve ergenlerden alınan verilerle yapılan Kolmogorov-Smirnov analizi bulgularına göre TCAÖ ise normal dağılım gösterdiği (p=0,200>0,05), ergenlerin yaş verileri (p=0,000<0,05) CEYTÖ ve CEYİG, CSİG alt boyutlarının normal dağılım göstermediği (p=0,000<0,05) görülmektedir. Sosyal bilimlerde yer alan alanların doğa bilimlerine benzer şekilde dağılım göstermesine gerek yoktur. George ve Marillery (2010, s. 78) tarafından savunulan varsayımda ise, bu değerlerin -2 ve +2 arasında olması yeterlidir. Bu varsayımları ele alarak ergenlerin yaş verileri, CEYTÖ ve alt boyutları puanlarının normal dağıldığını söyleyebilmek mümkündür. Bu nedenle verilerin analizinde Pearson Korelasyon Analizi, t-testi, ANOVA ve Post-Hoc yöntemlerinden Scheffe Testi kullanılmıştır.

1.6. Araştırmanın Etik Yönü

“Ergenlik Dönemi Çocukların Cinsel Eğitime Yönelik Tutumları ile Ebeveynlerinin Toplumsal Cinsiyet Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” isimli araştırma için Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu’ndan 08.12.2020 tarihli (20/462) nolu karar ile birlikte Etik Kurul izni alınmıştır.

2. Bulgular

Bu bölümde araştırmanın genel ve alt amaçları doğrultusunda elde edilen verilerle ilgili bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

Çalışma grubundaki çocukların yaşları ile TCAÖ, CEYTÖ ve alt boyutları puanları arasında anlamlı ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla Pearson Korelasyon Analizi uygulanmıştır ve sonuçlar Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4. Ergenlerin yaşı ile TCAÖ, CEYTÖ ve alt boyutları arasındaki ilişkinin Pearson korelasyon analizi sonuçları (n:320)

Değişkenler	1	2	3	4	5
1.Ergen yaşı	1	-,058	,296**	,276**	,218**
2.TCAÖ		1	,282**	,292**	,162**
3.CEYTÖ			1	,916**	,762**
4.CEYİG				1	,438**
5.CSİG					1

**p<0,01

Tablo 4’de görüldüğü üzere, çocuğun yaşı değişkeni ile TCAÖ arasında (r = -,058 , p<0,01) negatif yönde düşük derecede ilişki olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Ergenlerin yaşı ile CEYTÖ arasında (r = 0,296, p<0,01) pozitif yönde düşük-orta derecede ilişki olduğu görülmektedir. Çocuğun yaşı ile CEYTÖ’nin alt boyutlarından olan CEYİG alt boyutu ile arasında (r= 0,276, p<0,01) pozitif yönde düşük orta derecede ilişki olduğu söylenebilmektedir. Çocuğun yaşı ile CEYTÖ’nin diğer alt boyutu olan CSİG ile arasında (r= 0,218, p<0,01) pozitif yönde düşük bir ilişki olduğu söylenebilir. TCAÖ ile CEYTÖ arasında (r= 0,282, p<0,01) pozitif yönde düşük-orta derecede ilişki olduğu görülmektedir. Ayrıca TCAÖ ile CEYTÖ’nin alt boyutlarından olan CEYİG alt boyutu ile arasında (r= 0,292, p<0,01) pozitif yönde düşük

orta derecede ilişki olduğu saptanmıştır. Ek olarak TCAÖ ile CEYTÖ'nin alt boyutlarından olan CSİG ile arasında ($r = 0,162, p < 0,01$) pozitif yönde düşük bir ilişki olduğu söylenebilir.

Çalışma grubundaki ergenlerin CEYTÖ ve alt boyutlarından aldıkları puanların cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan bağımsız t testi sonuçları Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Ergenlerin cinsiyetlerine göre CEYTÖ ve alt boyutlarının puan ortalamalarına t testi sonuçları

Ölçek Adı	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
CEYTÖ	Kadın	189	52,78	5,875	318	2,277	,250
	Erkek	131	52,05	5,240			
CEYİG	Kadın	189	36,88	4,218	318	2,838	,111
	Erkek	131	36,15	3,769			
CESİG	Kadın	189	15,90	2,548	318	2,176	,989
	Erkek	131	15,90	2,480			

Tablo 5'de görüldüğü üzere, ergenlerin cinsiyetlerine göre CEYTÖ ($t=2,227; p > 0,05$) ve alt boyutları CEYİG ($t=2,838; p > 0,05$) ve CESİG ($t=2,176; p > 0,05$) toplam puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Çalışma grubundaki ergenlerin CEYTÖ ve alt boyutlarından aldıkları puanların lise türü, kardeşler arası sıraları ve kardeşlerinin cinsiyetine göre toplam puan ortalamalarının farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. CEYTÖ ve alt boyutları ile tek yönlü varyans analizi sonuçları

Değişken	Ölçek	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Lise Türü	CEYTÖ	Gruplararası	29,817	2	14,909	,469	,626
		Gruplarıçi	10070,070	317	31,767		
		Toplam	10099,888	319			
	CEYİG	Gruplararası	49,932	2	24,966	1,527	,219
		Gruplarıçi	5182,114	317	16,347		
		Toplam	5232,047	319			
	CSİG	Gruplararası	8,837	2	4,418	,696	,499
		Gruplarıçi	2011,160	317	6,344		
		Toplam	2019,997	319			
Kardeş cinsiyeti	CEYTÖ	Gruplararası	170,476	2	85,238	2,721	,067
		Gruplarıçi	9929,412	317	31,323		
		Toplam	10099,888	319			
	CEYİG	Gruplararası	102,191	2	51,095	3,157	,044
		Gruplarıçi	5129,856	317	16,183		
		Toplam	5232,047	319			
	CSİG	Gruplararası	10,034	2	5,017	,791	,454
		Gruplarıçi	2009,963	317	6,341		
		Toplam	2019,997	319			

Tablo 6'da görüldüğü üzere, ergenlerin kardeş cinsiyetlerine göre CEYTÖ nin alt boyutu olan CEYİG puan ortalamaları arasında anlamlı fark ($F=3,157; p < 0,05$) olduğu görülmektedir. "Gruplararası varyansların eşit olması durumunda araştırmacıların seçebileceği çoklu karşılaştırma testleri (pairwise): LSD (Least Significant Difference), Sidak, Bonferroni, Tukey, Hochberg's GT2, Gabriel ve Scheffe olarak bilinmektedir" (Özdamar, 2018). Bu çalışmada, gruptaki gözlem sayılarının eşit olmaması nedeniyle Scheffe metodunu kullanıldı. Çalışma grubundaki CEYTÖ alt boyutlarından CEYİG toplam puanlarının eğitim düzeyi değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan Scheffe testi yapılmış ve sonuçları Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. CEYTÖ'nin alt boyutu olan CEYİG toplam puanlarının ergenlerin kardeş cinsiyetlerine göre hangi gruplar arasında farklılığa ilişkin Scheffe testi sonuçları

Puanlar	Gruplar (i)	Gruplar (j)	i-j	Sh	p	Anlamlı Fark
CEYTÖ	Erkek	Kadın	-7,781*	2,485	,002	1-2
		Kadın ve Erkek	-1,121	,731	,249	-
	Kadın	Kadın ve Erkek	,839	,824	,596	-
CEYİG	Erkek	Kadın	-1,545*	,656	,019	1-2
		Kadın ve Erkek	-1,033	,525	,146	-
	Kadın	Kadın ve Erkek	,512	,592	,689	-
CESİG	Erkek	Kadın	-,515	,411	,456	-
		Kadın ve Erkek	-,188	,329	,850	-
	Kadın	Kadın ve Erkek	,328	371	677	-

Tablo 7'de görüldüğü üzere, çalışma grubundaki ergenlerin CEYTÖ ve alt boyutlarının toplam puan ortalamalarının, kardeşlerin cinsiyeti değişkenine göre hangi gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe analizi sonucunda söz konusu farkın; CEYTÖ toplam puan ortalamaları, sadece erkek cinsiyetinde kardeşe sahip olan ergenler ($\bar{X} = 89,41$) ile sadece kadın cinsiyetine sahip olan ergenler ($\bar{X} = 97,19$) arasında olduğu görülmektedir. Ayrıca CEYİG puanları incelendiğinde ise, sadece erkek cinsiyetinde kardeşe sahip olan ergenler ($\bar{X} = 35,74$) ile sadece kadın cinsiyetine sahip olan ergenler ($\bar{X} = 37,28$) arasında anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışma grubundaki ebeveynlerin TCAÖ'den aldıkları puanların cinsiyete göre farklı olup olmadığını belirlemek için yapılan bağımsız t testi sonuçları Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8. Ebeveyn cinsiyeti ve aile yapısına göre TCAÖ puan ortalamalarına ait bağımsız t testi sonuçları

Değişken	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
Cinsiyet						
Anne	251	94,38	14,681	318	5,852	,000
Baba	69	82,70	14,720			
Aile Yapısı						
Çekirdek Aile	172	93,23	14,854	318	1,117	,087
Geniş Aile	148	90,27	15,977			

Tablo 8'de görüldüğü üzere, ebeveynlerin cinsiyetine göre TCAÖ toplam puan ortalamaları ($t=5,852$; $p<0,05$) ile anlamlı bir farklılık görülmektedir. Kadınların TCAÖ puan ortalamaları ($\bar{X} = 94,38$), erkeklere ($\bar{X} = 82,70$) göre daha yüksektir. Ayrıca ebeveynlerin aile yapısına göre TCAÖ toplam puan ortalamaları ($t=1,117$; $p>0,05$) arasında farklılık olmadığı saptanmıştır.

Tartışma

Araştırmada ergenlerin cinsel eğitime yönelik tutumları ile ebeveynlerinin toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişki incelenmiştir.

Elde edilen veriler doğrultusunda yapılan korelasyon analizi sonucunda, ergenlerin yaş değişkeni ile CEYTÖ arasında pozitif yönde düşük-orta derecede ilişki, CEYİG alt boyutu ile arasında pozitif yönde düşük orta derecede ilişki CSİG ile arasında pozitif yönde düşük bir ilişki olduğu söylenebilir. Diğer bir ifade ile ergenlerin yaşı arttıkça cinsel eğitime yönelik tutum puanları da artmaktadır. Bu bulgu, çocuğun yaşının cinsel eğitime yönelik tutumu ve cinsel eğitime yönelik görüşlerini etkilediği görülmektedir. Mukhtarova (2020, s. 6) tarafından yapılan benzer bir çalışmada on birinci sınıf öğrencilerinin cinsel eğitime yönelik tutumlarının dokuzuncu sınıf öğrencilerine göre daha olumlu olduğu ayrıca cinsel eğitimin yararlarına ve cinsel sağlığa ilişkin bilgilendirmeleri daha gerekli ve yararlı görmekte oldukları ortaya çıkmıştır. Bu sonucun yürütülen çalışmanın bulgusunu destekler nitelikte olduğu saptanmıştır. Çalışma bulgusunun aksine Akdemir ve Sarı (2019, s. 275), tarafından öğretmenlerle yürütülen

çalışmada da cinsel eğitime yönelik tutum ortalamaları ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Bu sonuç ile yaş değişkeninin cinsel eğitime yönelik tutumlarda salt belirleyici faktör olmayacağı, yanında diğer değişkenlerinde incelenerek yordanması gerektiği düşünülmektedir.

Ergenlerin cinsel eğitime yönelik tutumu ile ebeveynlerinin toplumsal cinsiyet algıları arasında pozitif yönde düşük-orta seviye de bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bir diğer ifadeyle ergenlerin cinsel eğitime yönelik olumlu tutumlarının artmasında, ebeveynlerin daha eşitlikçi yaklaşımlarının etkili olduğu görülmektedir. Ceylan, Artan ve Kurnaz Adıbatmaz (2020, s. 468) yaptığı çalışmada benzer olarak, ebeveynlerin cinsel eğitime yönelik olumlu tutumu arttıkça çocuklarının cinsel eğitiminde kullanılan iletişimde de beklenen davranışların arttığı yönünde bulgular saptanmıştır. Köroğlu ve Gölbaşı (2010, s. 12), tarafından yapılan ebeveynlerin cinsel eğitimle ilgili ilk bilgileri genellikle yakın çevrelerinden aldıkları ve % 56.4'ü gibi önemli bir çoğunluğunun mevcut bilgilerini yeterli bulduklarına ulaşılmış ancak çocukları tarafından kendilerine yönetilen cinsel soruları cevaplamakta %36.3'ünün kendilerini yetersiz gördüğü sonucuna ulaşılmıştır. Pınar, Doğan, Ökdem, Algier ve Öksüz (2009, s. 105), tarafından gençlerle yapılan çalışmada ise % 59'unun cinsel sağlık konusunda daha önceden bilgi sahibi oldukları ancak bu bilgileri internet ve arkadaş gibi aile dışı kaynaktan aldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ek olarak gençler cinsel sağlık ile ilgili bilgileri sağlık personelinde ve anne-babadan almak istediklerini belirtmişlerdir. Yağan Güder ve Yıldız (2016, s. 424), tarafından yapılan küçük çocukların toplumsal cinsiyet algılarında içinde buldukları ailenin etkisini incelendiği başka bir çalışmada ise, ev işlerinde anne ve babası birlikte sorumluluk alan çocukların ev işlerine yönelik toplumsal cinsiyet kalıp yargıları, ev işlerinde sorumluluk almayan babaların çocuklardan daha az kalıp yargıları olduğu görülmüş ve ailenin çocuğun toplumsal cinsiyet algılarında etkili olduğu sonucu ortaya çıkarılmıştır. İncelenen çalışmaların bulguları, yürütülen çalışmada ortaya çıkarılan ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algılarının çocuğu cinsel eğitime yönelik tutum gibi yargılarını etkilediği sonucunu destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

Çalışma grubundaki ergenlerin cinsel eğitime yönelik tutumları ile cinsiyetleri arasındaki fark incelendiğinde, cinsiyete göre anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır. Ayrıca cinsel eğitime yönelik puan ortalamaları arasında önemli derecede bir farklılığa rastlanmamıştır. Turhan (2015, s. 7), tarafından yapılan çalışmada incelenmiş ve bu çalışmanın bulguları ile örtüştüğü görülmektedir. Farklı sonuçları içeren çalışmalarda, erkek lise öğrencilerinin cinsel eğitimin yararlarına ilişkin görüşlerinin kız öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu saptanmıştır (Mukhtarova, 2020, s. 64). Bazı çalışmalarda, kız öğrencilerin cinsel eğitime yönelik tutumunun erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur (Bakır vd., 2019; Özpulat, 2017, s. 160). Elde edilen bu bulgu çerçevesinde, Türkiye'de 1974'te Aile Planlaması Derneği'nin katılımı ile gerçekleşen toplantının sonucunda ortaya çıkan cinsel eğitime yönelik bilgi tutumların araştırılması teklifi ile cinsel eğitim süreci başlamıştır (Bulut, 2003, s.11). Kız ve erkek öğrencilere birlikte uygulanan "cinsel sağlık eğitimi programının" öğrencilerin program temalarına ilişkin çok boyutlu bir bakış açısı kazandırdığı, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin olumsuz tutumlarda farkındalık oluşturduğu, cinselliğe ilişkin olumsuz, kısıtlayıcı ve taraflı tutumların sorgulanarak dönüştürüldüğü Esen ve Siyez (2017, s. 47)' in çalışmasında görülmüştür. Ergenlerin cinsel eğitime yönelik tutumları ile cinsiyet değişkeni arasında ilişkinin bulunmaması, cinsel eğitime yönelik tutumların yıllar içinde değiştiği, cinsel eğitime yönelik yapılan eğitimler ile ergenlerde cinsiyet faktörünün etkisinin olmadığını düşündürmektedir.

Ayrıca araştırmada ergenlerin cinsel eğitime yönelik tutumlarının çocukların devam ettikleri lise türlerine göre incelendiğinde, farklılaşmanın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak ulaşılan sonucun aksine Mukhtarova (2020, s. 12), tarafından yapılan çalışmada Anadolu lisesine devam eden öğrencilerin cinsel eğitime yönelik tutumlarının meslek lisesine devam eden öğrencilerden daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ek olarak ergenlerin cinsel

eğitime yönelik tutumlarının kardeşler arası sıra değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş ve istatistiksel olarak bir farklılaşmanın olmadığı ortaya çıkmıştır.

Araştırmada incelenen başka bir bulgu ise, ergenlerin cinsel eğitime yönelik tutumlarının kardeşlerinin cinsiyetine göre farklılaşıp farklılaşmadığıdır. Buna göre, ergenlerin cinsel eğitime yönelik tutumlarının, sadece kadın cinsiyetinde kardeşi olan ergenlerin, sadece erkek cinsiyetindeki kardeşi olan ergenlere göre daha olumlu olduğu görülmektedir. Ayrıca ergenlerin, cinsel eğitime yönelik tutumlarının alt boyutu olan "*cinsel eğitimin yararına ilişkin görüşleri*"nin kardeş cinsiyeti değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. İnceleme sonucunda cinsel eğitimin yararına ilişkin görüşleri sadece kadın cinsiyetinde kardeşi olan ergenlerin, sadece erkek cinsiyetindeki kardeşi olan ergenlere göre daha olumlu olduğu sonucu saptanmıştır. Gönenç vd. (2018, s. 22), tarafından yapılan çalışmada ise erkek kardeşe sahip olma değişkeni ile toplumsal cinsiyet algı ölçeği ortalaması arasında istatistiksel bir anlamlılık bulunamazken cinsel eğitime yönelik tutum puan ortalaması ile yapılan benzer değişkende bir çalışmaya literatürde rastlanmamıştır. Çalışmada ortaya çıkarılan bulgu, bu açıdan bir ilk teşkil etmektedir.

Ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algılarının cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde, kadınların toplumsal cinsiyet algılarında erkeklere göre anlamlı bir şekilde farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bakır ve Vural (2019, s. 123) tarafından yapılan toplumsal cinsiyet algılarının bazı değişkenler açısından incelendiği çalışma ile Altuntaş ve Altınova (2015, s. 92) tarafından yapılan toplumsal cinsiyetin sosyoekonomik değişkenler açısından incelendiği bir diğer çalışmanın bulguları ile bu çalışmanın bulguları örtüşmektedir. Ceylan vd. (2020, s. 479) tarafından yapılan benzer bir çalışmada ise, ebeveynlerin cinsel eğitime yönelik tutumları incelenmiş ve cinsiyete göre bir farklılığa rastlanmamıştır. Yetişkin bireylerin toplumsal cinsiyet algılarını belirlemeyi hedefleyen çalışmalarda genel olarak kadınların erkeklere kıyasla eşitlik kavramına daha fazla önem verdiği olgusuna rastlanmaktadır (Esen, Soylu, Siyez ve Demirgürz, 2017, s. 48). Bu bulgunun oluşmasında geçmişte kadınların daha fazla ayrımcılığa uğraması, ataerkil toplumlarda ikinci öncelik olarak yaşam sürerken günümüzde kadın haklarının demokratik toplum olmanın en önemli göstergelerinden sayılması ve siyasal anlamda cinsiyet eşitliği üzerine yoğunlaşarak bu düşüncenin yaygınlaşması gibi nedenlerin olduğu düşünülebilmektedir (Dinçkol, 2005, s.104). Erkeklerin toplumsal cinsiyet algı puan ortalamalarının daha düşük olma nedeni ise, güç olarak adlandırılan normun kendi ellerinde olmasından mutluluk duydukları ve mevcut durumun ortadan kalkmamasını istediklerinden olduğu düşünülebilmektedir (Vefikulucay vd., 2007, s. 28). Bu bulgu erkeklere yönelik eşitlikçi eğitimlerin artırılması gerektiğini gözler önüne sermektedir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde toplumsal cinsiyet eğitiminin, toplumda var olan eşitsiz tutuma karşı farkındalık kazandırdığı ortaya çıkmıştır (Stake, 2006, s.199; Stake ve Hoffmann, 200, s. 441).

İncelenen bir diğer bulguda, ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algılarının aile yapısı değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığı incelendiğinde, aile yapısı değişkeni açısından anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Bu bulgu Özpulat (2017, s. 151) tarafından yapılan çalışmada aile yapısı değişkenine göre toplumsal cinsiyet algı puanları arasında anlamlı fark bulunmaması araştırma bulgusunu destekler niteliktedir. Ayrıca, kişinin toplumsal cinsiyet algısının oluşmasında aile yapısından ziyade içinde bulunulan ailenin kabul ettiği toplumsal cinsiyet algısının daha etkili olduğunu söyleyebilmek mümkündür (Gönenç vd., 2018, s. 28).

Araştırmanın bir diğer bulgularında ebeveynlerin yaşları, öğrenim durumu, meslek, kardeş sayısı, kardeş cinsiyeti, toplumsal cinsiyet algılarının farklılaşıp farklılaşmadığı açısından analiz edilmiş ve analiz sonucunda ebeveynlerin yaşları, öğrenim durumu, meslek, kardeş sayısı ve kardeş cinsiyeti değişkenleri ile anlamlı düzeyde bir farklılık bulunamamıştır. Ergin, Bekar ve Aydemir Acar (2019, s. 127) tarafından bizim bulgumuzu destekler nitelikte yapılan çalışmada, bireylerin toplumsal cinsiyet algı ortalamaları ile yaş değişkeni ile anlamlı bir fark bulunamazken, erkek kardeşi olan bireylerin daha gelenekçi bir tutuma sahip oldukları ortaya çıkarılmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın sonucunda ergenlerin cinsel eğitime yönelik tutumu ile ebeveynlerinin toplumsal cinsiyet algıları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu bulgu ile ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algılarının çocuğun benzer düşünce ve tutumları ile ilişkili olduğunu söyleyebilmek açısından önemlidir. Araştırmanın bir diğer önemli bulgusu ise, ergenlerin yaşı ile cinsel eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki olduğu sonucudur. Ortaya çıkarılan bu sonuç ile çocuğun yaşı arttıkça cinsel eğitime yönelik tutumlarının da olumlu yönde arttığı söylenebilmektedir. Ek olarak ergenlerin cinsiyetlerine göre cinsel eğitime yönelik tutumları arasında farklılık tespit edilmemiştir. Bu bulgu cinsel eğitime yönelik tutumlarda cinsiyetler arasındaki düşünce farkının azalması sonucunu içerdiğinden son yıllarda artan toplumsal cinsiyet çalışmalarının yarar sağladığını söyleyebilmeyi kolaylaştırabilmektedir. Araştırmanın ilgi çeken bulgusu ise katılımcı olan ergenlerin kardeş cinsiyetlerine göre cinsel eğitime yönelik tutumları arasındaki anlamlılık düzeyleridir. İnceleme sonucunda kadın cinsiyetinde kardeşi olan ergenlerin erkek kardeşe sahip olan ergenlerden daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç bize, kadın cinsiyetinde kardeşi olan ergenlerin cinsel eğitim konularına daha ılımlı yaklaştıklarını gösterebilmektedir. Ayrıca literatürde kardeş cinsiyeti ile cinsel eğitime yönelik tutumu inceleyen başka bir çalışmaya rastlanmamış olması da bu bulguyu alanyazın açısından değerli kılmaktadır. Son olarak çalışmada ebeveynlerin cinsiyetleri ile toplumsal cinsiyet algıları arasında kadınların lehine anlamlı bir fark bulunması, benzer sonuca ulaşan ve kadınların daha eşitlikçi bir yapıya sahip olduğunu gösteren birçok araştırmayı da destekler niteliktedir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar değerlendirilerek şu önerilerde bulunabiliriz; Ergenlerin cinsel eğitime yönelik tutumu ile ebeveynlerinin toplumsal cinsiyet algıları arasında bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, ebeveyn-çocuk ilişkisinin kalitesinin artırılması, cinsel eğitime yönelik ailelerin bilgilendirilmesi ve aileye eğitim verilmesi önemlidir. Bu eğitimler doğrultusunda, çocukların toplumsal cinsiyet eşitliği kapsamında duyarlı bireyler olarak yetiştirilmeleri ebeveynleri aracılığıyla sağlanabilir. Ayrıca ebeveynlere cinsel gelişime ve kalıplaşmış toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik düşüncelerin ortadan kaldırılacağı eşitlikçi yaklaşımları ortaya koyan eğitimlerin, ergenlerle birlikte tüm aile üyelerinin (anne- baba, diğer kardeşler) bu eğitimlere katılımının desteklenmesi önerilebilir. Cinsel eğitimin erken dönemlerde verilmesi gerektiği görüşünden yola çıkarak, okul öncesi ve okul döneminde çocukların içinde bulunduğu gelişim dönemlerine uygun olarak hazırlanan cinsel gelişim ve toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik eğitimlerin verilmesi ile erken yaşta farkındalığı artırması sağlanabilir. Araştırmadan ebeveynlere yönelik çıkan sonuçlar incelendiğinde ise erkek kardeşe sahip olan ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algısından negatif yönde etkilendiği görülmektedir. Bu nedenle okul ve çalışma hayatında yer alan özellikle erkek bireylere yönelik kurum kapsamında panolar, görseller, seminerler hazırlanmalı, toplumsal cinsiyeti içeren eğitimler planlanmalıdır. Genel olarak, bu eğitimlerin planlanmasına katkı sağlamak amacı ile cinsel eğitime yönelik tutumlar ve toplumsal cinsiyet eşitliğini etkileyen faktörleri, cinsiyete dayalı olumsuz düşünceleri ortaya çıkarmaya yönelik toplumun her kesimini kapsayan nitel çalışmalar yürütülebilir.

Kaynakça

- Akdemir, B. ve Sarı, O. T. (2019). Zihinsel yetersizliği olan bireylerle çalışan öğretmenlerin cinsel eğitime yönelik tutumları ve etik durumlarının karşılaştırılması. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 15(3), 267-282.
- Akın, A. ve Demirel, S. (2003). Toplumsal cinsiyet kavramı ve sağlığa etkileri. *CÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 25(4), 73-82.
- Akın, A., Özvarış, Ş., Eroğlu, K., ve Mıhçıokur, S. (2006). *Üniversite gençlerinin cinsel ve üreme sağlığı beş üniversite çalışması* (Özet Rapor). Türkiye Üreme Sağlığı Programı.

Yücel Ofset Matbaacılık.

- Alabay, E. ve Yağan Güder, S. (2014). Oyuncak reklamlarının mesajı: “Bana cinsiyetini söyle, sana oyuncuğımı söyleyeyim”. *Akdeniz Üniversitesi I. Dil, Kültür ve Edebiyat Çalıştayı, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.*
- Altınova, H. ve Duyan, V. (2013). Toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet, 24(2), 9–22.*
- Altuntaş, O. ve Altınova, H. H. (2015). Toplumsal cinsiyet algısı ile sosyo-ekonomik değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Turkish Studies (Elektronik), 10(6), 83-100.*
- Bakır, N., Vural, P. I., ve Demir, C. (2019). Üniversite öğrencilerinin cinsel eğitime yönelik tutumları ve toplumsal cinsiyet algılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi, 3(5), 119-128.*
- Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2008). *Toplumsal cinsiyet eşitliği ulusal eylem planı* Ankara 2008–2013, Erişim Tarihi 28 Aralık2020 <https://www.ailevecalisma.gov.tr/media/6314/toplumsal-cinsiyet-e%C5%9Fitli%C4%9Fi-ulusal-eylem-plan%C4%B1-2008-2013.pdf>
- Bingöl, O. (2014). Toplumsal cinsiyet olgusu ve Türkiye’de kadınlık. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 16(1), 108–114.*
- Bulut, A. (2003). Cinsel sağlık bilgileri eğitimi. M. Çokar ve H. Nalbant (Ed.), Öğretmen ve öğretmen adayları için cinsel sağlık eğitimi (s. 9-38). İstanbul: Uygun Matbaası.
- Ceylan, Ş., Artan, İ., ve Kurnaz Adıbatmaz, F. (2020). Cinsel Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği: Güvenilirlik ve Geçerlilik Çalışması. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi, 34(2), 468-490.*
- Çalışandemir, F., Bencik, S., ve Artan, İ. (2010). Çocukların cinsel eğitimi: geçmişten günümüze bir bakış. *Eğitim ve Bilim, 33(150), 14-21.*
- DeJong, J., Shepard, B., Roudi-Fahimi, F., ve Ashford, L. (2007). Young people’s sexual and reproductive health in the Middle East and North Africa. *Reprod Health, 14(78), 1-8.*
- Dinçkol, B. (2005). Kadın erkek eşitliği için pozitif ayrımcılık, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 4, (8), 101-117.*
- Dökmen, Z. Y. (2004). *Toplumsal cinsiyet, sosyal psikolojik açıklamalar.* Ankara: Sistem Yayıncılık.
- Ergin, A., Bekar, T., ve Aydemir Acar, G. (2019). Tıp fakültesi öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları ve etkileyen faktörler. *Fırat Tıp Dergisi, 24(3), 122-128.*
- Eroğlu, K ve Gölbaşı Z. (2010). Cinsel eğitimde ebeveynlerin yeri: ne yapıyorlar, ne yaşıyorlar?. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 8(2), 12-21.*
- Esen, E., Soylu, Y., Siyez, D. M., ve Demirgürz, G. (2017). Üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet algısının toplumsal cinsiyet rolü ve cinsiyet değişkenlerine göre incelenmesi. *e-International Journal of Educational Research, 8(1), 46-63.*
- Esen, E., ve Siyez, D. M. (2017). Cinsel sağlık eğitimi programının 9. sınıf öğrencilerinin cinsel sağlık bilgi düzeyleri ve tutumlarına etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 32(3), 560-580.*
- George. D. ve Mallery, M. (2010). *SPSS for windows step by step: A simple guide and reference.* Boston: Pearson.
- Gönenç, İ. M., Topuz, Ş., Sezer, N. Y., Yılmaz, S., ve Duman, N. B. (2018). Toplumsal cinsiyet dersinin toplumsal cinsiyet algısına etkisi. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi, 7(1), 22-29.*
- Güler Yıldız, T. ve Yağan Güder, S. (2016). Okul öncesi dönemdeki çocukların toplumsal

- cinsiyet algılarında ailenin rolü. *Hacettepe University Journal of Education*, 31(2), 424-446.
- Gürsoy, E., ve Gençalp, N. S. (2010). Cinsel sağlık eğitiminin önemi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 23(23), 29-36.
- Kakavoulis, A. (2001). Family and Sex Education: A survey of parental attitudes. *Sex Education*, 1(2), 163-174.
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (17. baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kukulu, K., Gürsoy, E., ve Sözer, G. A. (2009). Turkish University students' beliefs in sexual myths. *Sexuality and Disability*, 27(1), 49-59.
- Mukhtarova, G. (2020). *Ergenlerin cinsel eğitime yönelik tutumları ve kendini gizleme durumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Bursa Uludağ Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı (2013). Türkiye ve TR83 bölgesinde toplumsal cinsiyet eşitliği ve kalkınma. Erişim Tarihi 24.02.2021 <https://www.kalkinmakutuphanesi.gov.tr/assets/upload/dosyalar/turkiye-ve-tr83-bolgesi-nde-toplumsal-cinsiyet-esitligi-ve-kalkinma-oka.pdf>
- Özdamar, K. (2018). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi*. İstanbul: Nisan Yayınevi.
- Özputat, F. 2017. Hemşirelik öğrencilerinin şiddet eğilimleri ile toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişki. *Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(2),151-161.
- Pınar, G., Doğan, N., Ökdem, Ş., Algier, L., ve Öksüz, E. (2009). Özel bir üniversitede okuyan öğrencilerin cinsel sağlıkla ilgili bilgi tutum ve davranışları. *Tıp Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 105-113.
- Signorella, M. L., ve Frieze, I. H. (2008). Interrelations of gender schemas in children and adolescents: Attitudes, preferences, and self-perceptions. *Social Behavior and Personality*, 36(7), 941-953.
- Stake, J.E. ve Hoffmann, F.L. (2001). Changes in student social attitudes, activism, and personal confidence in higher education: The role of women's studies. *American Educational Research Journal*, 38(2),411-436.
- Sungur, S. ve Senler, B. (2009). An analysis of Turkish high school students' metacognition and motivation. *Educational Research and Evaluation*, 15(1), 45-62.
- Taşçı, A. İ. (2003). *Cinsel Eğitim*. İstanbul: İz yayıncılık.
- Turhan, O. N. (2015). *Ergenlerin cinsel eğitime yönelik tutumlarına ilişkin bir ölçek geliştirme çalışması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Maltepe Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tuzcuoğlu, N., ve Tuzcuoğlu, S. (1996). Çocuğun cinsel eğitiminde ailelerin karşılaştıkları güçlükler. M.Ü. *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 26(4), 551-556.
- Vefikuluçay D, Zeyneloğlu S, Eroğlu K. ve Taşkın L. (2007). Kafkas Üniversitesi son sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açıları. *Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 14(3), 26-38.
- Yağan Güder, S., ve Alabay, E. (2018). Children's questions and answers of parents: sexual education dilemma. *International Journal of Progressive Education*, 14(6), 138-151.
- Zelyurt, H. (2018). Çocuğun toplumsal cinsiyet gelişimi üzerinde ailenin etkisinin incelenmesi. *Turkish Studies Educational Sciences*, 13(19), 2001-2017.

ETİK ve BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir. Yazarlar etik kurul izni gerektiren çalışmalarda, izinle ilgili bilgileri (kurul adı, tarih ve sayı no) yöntem bölümünde ve ayrıca burada belirtmişlerdir.

Kurul adı: Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu

Tarih: 08.12.2020

No: 20/462

ARAŞTIRMACILARIN MAKALEYE KATKI ORANI BEYANI

1. yazar katkı oranı : % 40
2. yazar katkı oranı : % 40
3. yazar katkı oranı : % 20